

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

«Η κυρία Ρίμα»

ΕΙΡΕΝΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ — ΑΔΑΜΙΔΟΥ

Διαβάζοντας το μυθιστόρημα της κ. Ειρένας Ίωαννίδου - 'Αδαμίδου, έχεις την εντύπωση, ότι ανοίγεις το παράθυρο σου προς μια αλλη μικρή και στενόχωρη, με μπόλικες γλάστρες και βασιλικό, μια αλλη φτωχικιά απ' εκείνες, που και η θέα τους μ' αδιάσκει, σκουρτά μια γλυκιά λύπη στην καρδιά γιατί είναι συνταιριασμένη με ένα «παλιό, καλό καιρό» και μια θλιμμένη μοναξιά.

Πλάθει ή συγγραφέας τύπους, ζωντανεύει ατμόσφαιρα, κυλά ή πέννα της χωρίς ν' αφήνει κενά, χωρίς να κάνει πηδημάτα, γιατί είναι φανερό πως εκείνο, που νιώθει έχει την Ικανότητα να το απλώνει τριγύρω της και να του δίνει τέτοια ζεστασιά, που να το μετατρέπει σε στιγμές σε δική της ιστορία.

Κι' όμως, έπαινολαμβάνουμε, όλος αυτός ο κόσμος, που πλάθει ή κ. 'Αδαμίδου φαντάζει τόσο μικρός, τόσο διαζευγμένος από τα μεγάλα προβλήματα, που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο, που σαν αποτελειώσεις το μυθιστόρημα μέσα σου μένει μονάχα ένας μακρινός απόηχος.

Η «κυρία Ρίμα» είναι ή Ιστορία μιας κοπέλλας, που μια και δεν μπόρεσε να παντρευτεί τον άνθρωπο, που αγάπησε, παρέμεινε μόνη στη ζωή. Ξεκινά καλά ή Ιστορία, ζωντανά θέλεγα, ή Ιστορία και ψυχαναγμένη. Η νεαρή μαθητριάδα με τη λεπτή ψυχή, τα πολλά χαρίσματα, τον έκδηλωτο χαρακτήρα, που απ' την πρώτη κι' όλος παρθενική συνάντησή μ' ένα νέο του ζητά πρώτη εκείνη, δεύτερο παντεβού, ένας τέτοιος τύπος άρσει γιατί αναδίδει υγεία και όμορφιά. Δυστυχώς όμως δεν κοπάει πολύ αυτή ή μαγεσία. Όσο πάει ο τύπος χάνει από τη δύναμη του, γιατί οι καταστάσεις μέσα στις οποίες σπράχνονται, οι σχέσεις, που της επιβάλλεται να δημιουργήσει δεν επιτρέπουν άνεση του χαρακτήρα, εμπλουτισμό του, δεν επιτρέπουν παραπέρα ξεδίπλωμα των δυναμικότητων του. Ένώ δηλαδή ύπασχει ή πυρήνας, ή πρώτη εύτυχης σύλληψη, δεν ύπασχει ή περίγυρος, οι αντίθεσεις, ή προβληματισμός, ή συμπυκνωμένη ατμόσφαιρα, το μπόλικο οξυγόνο που θα θρέψει το βλαστό και θα τον κάνει να ρίξει μπόι. Ακόμα κι' αυτή ή αγάπη είναι αναιμική, δεν εγγίζει την ήρωίδα σαν μια πυρακτωμένη πραγματικότητα, τέτοια, που να δικαιολογεί το κατοπινό της δράμα.

Αναιμικοί και λειψοί είναι οι δευτερεύοντες τύποι του βιβλίου. Σκιά και ή συγγραφέας Λάμπρος Νέγρης — παρ' όλες τις ύποσχέσεις με τις οποίες μπαί-

νει στο βιβλίο — σκιά και ή Παύλος — κι' αυτός θα μπορούσε ν' αποκτήσει σάρκα και όστα — σκιά και ή 'Αντώνης, πούνα και το κλειδί στη ζωή της ήρωίδα, σκιά και ή μητέρα και ή Πατέρας. Θλιβερή πραγματικά αυτή ή κατάσταση. Λές και ή συγγραφέας δεν ενδιαφέρεται ή κανένα άλλο έκτός από το κεντρικό πρόσωπο του μυθιστορήματος. Τα εισαγάγει — και δεν είναι λίγα τα πρόσωπα, που εισαγάγει, ρίχνει δυό - τρεις πινακίδες απάνω τους και ύστερα τα εγκαταλείπει, χωρίς να τους προσδώσει ύπόσταση. Έτσι δταν ή ήρωίδα αρχίζει τις ατέλειωτες εκείνες κουβέντες μαζί τους για την τέχνη έχεις την εντύπωση, ότι είναι μονόλογος που κάνει, ότι μόνη μιλά και μόνη προσθέτει σ' εκείνα, που λέει. Από πουθενά δεν προβάλλει σύγκρουση ιδεών, γιατί πουθενά δεν ύπασχει αντίπαρθεση ανθρώπων. Στην αναιμικότητα των τύπων όφείλονται και οι εύκολες λύσεις, οι λύσεις οι ανώδυνες, ή έγκεφαλκή τροπή, που παίρνει ή μύθος σε πολλά σημεία.

Η κύρια αδυναμία του μυθιστορήματος της κ. 'Αδαμίδου είναι κατά τη γνώμη μας ή μικρός κόσμος, που κινείται μέσα του. Ένας κόσμος, ρηχός, ένας κόσμος έρημικα κλειστός στη μικροαστική του ψευδοανάπαυση, που άνοείται πεισματικά ν' ακούσει στα μυσμάτα που του στέλνει απ' έξω ή ζωή, που κοχλάζει. Γι' αυτό και το μυθιστόρημα δεν είναι τοποθετημένο σε συγκεκριμένη εποχή. Θα μπορούσε ναχί γραφτεί και πριν από 50 χρόνια και πριν από 20 και χτες άκάμα. Βασικός όμως προορισμός του μυθιστορήματος είναι να ζωντανέψει χαρακτήρες σε άμεση συνάρτηση με ανάπτυξη του χώρου και του χρόνου μέσα στους οποίους ζουν. Πού πάει να πεί πως το μυθιστόρημα πρέπει να κάνει ταυή μέσα στους καιτούς χώρους της εποχής που θέλει να δώσει.

Η κ. Ειρένα Ίωαννίδου - 'Αδαμίδου είναι μια φτασμένη λογοτέχνις. Η «κυρία Ρίμα» είναι το πέμπτο της βιβλίο γι' αυτό και οι απαιτήσεις της κριτικής απ' αυτή είναι μεγαλύτερες. Αν στην Ικανότητα της λεπτής διαγραφής των τύπων και της ζεστασίας με την οποία περιβάλλει το έργο της — ένα βασικότατο εφόδιο για τον κάθε συγγραφέα — αν λέμε, αυτά τα προσόντα συγκεραστούς με μια προσπάθεια πλατέματος του όριζοντα και προσέγγισης της ουσίας των προβλημάτων, που βασανίζουν το σύγχρονο άνθρωπο, τότε όποσδήποτε θα μπορούμε έργα άξιας, που θα τιμούν τη νεαρή μας λογοτεχνία.

Π. ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ

1963